

Tarih yargılamaz!

Engin Erkiner tarafından yazıldı

Cuma, 19 Nisan 2019 10:14 - Son Güncelleme Cuma, 19 Nisan 2019 10:33

Şu tür belirlemeleri sık olarak okuruz: Tarih affetmez, tarihsel yargı, tarihe not düşmek gibi... Bu belirlemeler önemli bir yanılmayı içerir. Tarih bunların hiç birisini yapmaz çünkü tarih bir kişi ya da grup değil bir süreçtir. İnsan da o süreci dolduran en önemli aktördür.

Tarihte ne yazacağı, tarihi kimin yaptığı tarafından belirlenir.

Yıllar önce belgesel bir film görmüştüm. Filmde 1905 deviminden sonra sürgüne gitmek zorunda kalan Lenin ve Troçki Londra'da Marx'ın mezarı başında karşılaşıyorlar ve aralarında şu konuşma geçiyordu:

Troçki: Tarih seni dipnot olarak bile anmayacak...

Lenin: O tarihi kimin yazdığına bağlıdır.

Troçki her zamanki gibi afaki laflar ediyor, Lenin'in cevabı ise gerçekçi...

İnsanların dışında tarih bulunmuyor ve tarihi kim yazarsa belirleyen de o oluyor.

Tarihi kazananlar yazar.

Tarih yargılamaz!

Engin Erkiner tarafından yazıldı

Cuma, 19 Nisan 2019 10:14 - Son Güncelleme Cuma, 19 Nisan 2019 10:33

Bu belirlemeyi hakim sınıf ve emekçiler tarihi bazında görmek darlığa düşmek olur. Hakim sınıfın, diyelim burjuvazinin içinde de mücadele vardır, sonuçta üste çıkanlar ve altta kalanlar olacaktır. Benzer durum emekçiler arasında da geçerlidir. Farklı çizgilerin ve hatta farklı grupların ve kişilerin mücadelesi vardır. Sonuçta birileri geriye düşer hatta tasfiye olur, diğeri ön plana çıkar ve tarihi de o yazar.

Tarihte herkese yer vardır ama kimine paragraf olarak kimine ise dipnot olarak...

Bu anlamda "tarih unutmaz" denilebilir ama unutmamakla hatırlamak farklı boyutlardır. Bazı olguları önemle hatırlarsınız bazılarını hatırlamanız ise geri planda kalır. İki de unutulmamıştır ama hatırlama farklı boyutlardadır.

Tarihi insan tarafından belirlenmeyen, onun dışındaki bir süreç gibi ele almanın benzeri bazı devlet anlayışlarında da görülür.

Devletin bekası, devletin sürekliliği gibi belirlemeleri sık duyarız.

Buradan kolaylıkla devletin insanın dışında olduğu sonucu da çıkarılabilir.

Devlet kurumlardan ve bunların arasındaki ilişkilerden oluşan bir mekanizmadır.

Kurumları bilmek yetmez, bunların arasındaki ilişkiyi de bilmek gerekir çünkü kurumlar aynı kalsa bile ilişki değişirse, buradan devletin de değiştiği sonucu çıkar.

Kurumlar insanlardan oluşan yapılardır.

Devlet kurumlarının kendi içinde ve kendi dışına yönelik bir ilişki tarzı vardır.

Tarih yargılamaz!

Engin Erkiner tarafından yazıldı

Cuma, 19 Nisan 2019 10:14 - Son Güncelleme Cuma, 19 Nisan 2019 10:33

Poulantzas'ın yerinde tanımıyla "devlet bir ilişki tarzıdır".

Burada kastedilen insanlar ya da insan grupları, sınıfları arasındaki ilişkidir.

Bunların dışında devlet de olmaz tarih de...

Tarih bütünsel bir paça değildir, içinde parçacıklar hatta birbirine zıt oluşumlar barındırır. Dünya tarihi gibi en büyükten değil de ülke tarihinden başlayalım...

Ülke karmaşık ve çatışmalı bir dönemden geçerken, ülkenin bir köşesindeki bir ya da birkaç aile sakin bir hayat yaşayabilir. Ortalık alt üst olurken onların hayatı sakin akan bir dere gibi olabilir. Sakin ve kendilerince mutlu olarak hayatın kenarında yaşamışlardır.

Bazen da ortalık o kadar alt üst olur ki, hiçbir şeye karışmadan yaşayabilmek imkansız olur. Siz kıpırdamasanız bile olayların sonuçları gelip sizi bulur.

Önemli romanlarda bu çeşit tarihi görmek mümkündür.

Mesala Stendhal Parma Manastırı'nda bir dönemin tarihini sahneyi küçülterek anlatır. Büyük sahnede fazla aktör vardır ve anlatmak mümkün değildir. O zaman bir veya birkaç aktörden çıkıp genele gidirsiniz.

Doktor Jivago'da olduğu gibi devrimin yarattığı altüst oluştan kaçamazsınız, sakin geçen hayatınız alt üst olur. Olumlu veya olumsuz etkilenmeden kenarda yaşamak mümkün değildir.

Buraya kadar yazılanları yazının giriş bölümü sayabilirsiniz ve buradan sonuca atlanabilir.

Tarih yargılamaz!

Engin Erkiner tarafından yazıldı

Cuma, 19 Nisan 2019 10:14 - Son Güncelleme Cuma, 19 Nisan 2019 10:33

İnsan dil aracılığıyla düşünür ve yazmak bu araçla düşüncelerin yazılı ifadesinden ibaret değildir, aynı zamanda düşünceyi genişletir. Kafadaki ifade, konuşulan ifade ve yazılı ifade farklıdır; düşüncenin farklı düzeylerini gösterir. Nitekim bu metni yazınca kafamdaki sorun daha somutlaştı diyebilirim.

Görebildiğim kadarıyla yazmayı planladığım kitap şimdiye kadarkiler içinde beni en fazla zorlayan olacak... Hazırlık aşamasını bir türlü bitiremedim çünkü öncekilerden oldukça farklı... Öncekilerde okunması ve sonuçlar çıkarılması gereken kitaplar vardı; bunda okunacak bir şey bulunmuyor. Bilgi eksiği bulunmuyor ama bilginin iç düzenlemesinin yapılması gerek. Somutlarsam: toplumun tarihi, devrimci hareketin tarihi, örgütün tarihi ve kişinin tarihi... Bunların arasındaki bağlantıların kurulması, ne zaman hangisinin nasıl öne çıktığını ve diğerlerini belirlediğinin anlatılması ve hepsinden oluşan bir bileşke...

Toplum tarihi gerideki fon olacaktır, burası belli ama sonrası o kadar belli değil...

Önceki yazılardan birisinde de belirttiğim gibi bu bir kitabın tarihi olacaktır ya da bir eşyanın (Türkiye Devriminin Acil Sorunları adlı kitap) çerçevesindeki örgüt tarihi...

Başka bir örnekle daha ayrıntılı açıklanabilir...

Diyelim bir silahın tarihini anlatıyorsunuz.

Belçika yapısı, Browning, 9 mm.lik bir silah...

Bu silah üretiminin ardından bir kaçakçı vasıtasıyla devrimci bir örgüte satılır ve değişik eylemlerde kullanılır. Bu aynı zamanda ilgili örgüt tarihinin anlatılması demektir. Ardından elden çıkarılır, ucuz fiyata yine bir kaçakçıya satılır, o da bunu bir MHP'liye satar... Silah yeniden eylemlerde kullanılır... Ardından yine satılır ve bu kez ömrünün geriye kalanını birisinin belinde taşınarak geçirecektir. Burada da başka bir hayat vardır.

Tarih yargılamaz!

Engin Erkiner tarafından yazıldı

Cuma, 19 Nisan 2019 10:14 - Son Güncelleme Cuma, 19 Nisan 2019 10:33

Bir tabancanın tarihi anlatılırken toplumun farklı kesimlerinin hayatını anlatmış olursunuz. Bu kesimlerin tarihleri de belirli oranda iç içedir, apayrı tarihler değildir.

Zor olan bu ilişkiyi kurmaktır...

Burada okumak değil yöntemini bilerek düşünmek önemlidir.

Yöntemini bilerek diyorum çünkü sadece düşünmek verimli sonuçlara yol açmaz.

Olup biteni aktarmayı tarih sandığınızda bu yöntem yabancı gelecektir ama bence asıl yapılması gereken de budur.